

»Народ« излази свакога дана по подне.

Штампарија се налази у улици Коломбо број 6.

Власник
КРСТА Љ. МИЛЕТИЋ

НАРОД

Рукописи се не враћају.

Огласи и белешке наплаћују се по погодби.

Редакција је у улици Коломбо број 6.

Главни уредник
ДРАГ. С. ГОГИЋ

СРБИЈА И АУСТРИЈА

»Арбајтер Цајтунг« доноси опширан чланак Хермана Вендела социјал-демократског посланика у немачком Рајхстагу, написан поводом књиге по злу познатог Леополда Мандла: »Хабсбурговци и српско питање. — Историја државне супротности између Србије и Аустро-Угарске.« Та је брошура, као што се види из овог чланка, написана потпуно у стилу и духу познатих плаћених агента и фалсификатора са бечке калдрме.

»Мандл је веома горд са својим најновијим делом. Нема ни историјске перспективе; он се служи само празним кеветањем и лупетањем, а све то износи са намештеном мином научника и снабдевно цитатима, који се могу тешко проверити.

Ако издавач ове књиге у својој реклами мисли, да се »такво дело« може само за време рата написати, онда он има сасвим право, јер, само је у рату оскудица праве критике тако велика, да и један обичан шкрабало може пред јавност изићи и са таквим стварима. Мандл је употребио прилику, да најподлије изврше историјске истине још из осамнаестог века.

Али право шаренило почиње на оном месту где Мандл говори о најскоријој прошлости. Тако на пример, он је чуо да у Србији влада једна странка, која се назива радикалном, и то је било довољно, да

му под његову ц. и кр. поданичку кожу уђе страх и ужас, а особито када је чуо 1892 једног Србина, који је рекао, — замислите само да за сваког социјалисту има и данас места у редовима српских радикала. Међутим, радикална странка у Србији, то је честита странка малих грађана и малих поседника, и она одговара сасвим економским приликама своје земље. Али то ништа не значи за једног Мандла, који је хипнотизиран речју радикал. Њему је реч радикално равна речи социјалистичко, социјалистичко је равно револуционаром, револуционарно нихилистичком, а нихилистичко анархистичком. У томе смислу, ствара он од српског сељака, колико мрачну толико и смешну слику, као тобожњег присталице анархистичког идеала.

Пошто је српско друштво прожето радикализмом, социјализмом, нихилизмом и анархизмом — Мандлу се показује у позадини не прерастано немилу сенку Бакунинова — то оно гледа да свој националистички идеал помогне бомбом и браунингом. На тај начин је постала »држава убица«, као за време крсташких похода, и то у сред Европе, и та је држава хтела политичким убиствима да постигне свој државни циљ. Писати историју Србије уздикује он са патосом паланачког глумца — значило би писати истори-

ју убиства у Србији.

Немачко српски односи нису баш били толико рђави, а кнез Билов је, како то и сам Мандл плачно утврђује — водио чак отворену србофилску политику. Али зато Мандл одаје своје нарочито високо поштовање фон Чирском, бившем немачком амбасадору у Бечу, који је и иначе, а не само у оним судбоносним јулским данима 1914. подбадао Балпац против Србије и зато је врло значајно, према којима све личностима Мандл одаје своје топле симпатије. Тако на пример краљ Милан, који је и своју част и будућност своје земље страшио за готове паре, Мандл назива личношћу, »која својом трагичношћу, потреса«, а гадног полицијског типа Настића пригрлио је Мандл на свја недра, као »интелигентног студента!«

Но нека је напоследку доста са овим нескладностима Мандлове књиге, са којом се, у осталом, није вредило ни бавити, да случајно цела та ствар није намењена бестидном анексионистичком лувкаству. Наиме, Мандл вели врло коцперно и дрско, како би »велике аустро-угарске државне политике морао бити главни и највиши циљ, захтевање, да се европске географске карте нестане та мала варварска држава.« Мандл не излази са овим захтевом само као мандатор целог човечанства, него чак као неки намесник Божји на земљи, јер, »сви се честити и морални општи

интереси, затим, узвишени интереси европског мира за трајно уређење прилика на Балканском полуострву, југословенски расни интереси, аустро-угарски државни интереси, који проистичу из државне идеје, напоследку и »закони Божјег Провиђења«, удружују у захтеву, да Србије нестане — у аустројском цепену.

Већ сам црно-белодрвени анексионизам доста је ружна појава, али овај црно-жути анексионизам, присутан у »честитим« ђубретом и преливеном »моралним« гадом, управо дражи на повраћање!

Но кога још Мандл мисли да може сматрати за будалу, и то данас, после три и по године ратовања? У Немачкој никога, а такође ни у Аустро-Угарској осим оних, који су кост његове кости, и који су исто толико недуховити, као и он.«

ВЕСНИЋЕВА ИЗЈАВА

Париз. — Српски посланик Веснић у Паризу, вративши се из Америке, изјавио је »Тану«, да се у Америци југословенско питање посматра са особитим интересом и симпатијама.

»Знам добро шта говорим — изјавио је Веснић — кад тврдим, да Вилсон, америчка влада, политичари и велики органи јавног мњења, сви мисле, да свршетак рата мора донети организацију једне југословенске државе, морално и политички довољно јаке, да би се могла одупрети једном новом немачком зло-

чиначком нападу на светски мир. Природно је, да ће ова држава бити потпомагана у овом задатку, колико од словенских држава, Чешке и једне Пољске, пријатељице Споразума толико од осталих слободоумних европских народа и од самих Сједињених Држава.«

У РУМУНИЈИ

Цирих. — Јављају из Берлина: Један телеграм из Букурешта извештава, да је

нови председник румунског министарског савета, Маргилман издао проглас на народ, у којем каже, да је први задатак владе, да закључи мир у одређеном року, на основу познатих преговора, а чији су услови делом већ остварени. Други задатак биће реорганизација земље, решавајући између осталог аграрни проблем и позивајући широке масе, да учествују у политичком животу.

Генерал Авереску преведен је у резерву.

ЗАПАДНИ ФРОНТ

Париз. — »Радио« јавља: Немачко напредовање у пределу Соме, далеко је од линије фронта из 1916 год. Дивизије и батерије непријатељеве жртвоване на терену врло непрактичном, наступале су по цену невероватних губитака, који су били 50 од сто просечно, а најмањи губитци појединих јединица били су 30 од сто. Према свему може се сматрати, да ће се немачке резерве изцрпети, или у најмању руку десетковати, пре свршетка ове борбе, где изгледа, да код Немаца само број игра намењену улогу. Циљ генерала непријатељевих неизвршен је, мада смо ми употребили врло мали део наших резерва. Последња реч биће на оној страни која сачува своје ефективне за решавајући моменат.

Због тога је питање резерви најважније и првокласно, због чега су савезници претпооставили да изгубе мали део терена, него ли да жртвују људе.

Лондон. — Дописник »Деј-

ли Телеграфа« на фронту каже, да немачки заробљеници говоре о падању морала и о клоуности код немачких јединица, које њихови команданти излажу енглеској убитачној ватри.

Један заробљени немачки официр авијатичар изјавио је, да су Немци предвели ову горостасну офанзиву из очајања и из превелике жеље за миром.

Лондон. — Рајтерова Агенција јавља: Коресподент Хамилтон Фајф телеграфиче, да је најкарактеристичнији факт у борби за сада тај, што смо се дивно држали у једном и овако страшином налету. Поред беспрекидне артиљеријске ватре, рововци непријатељевих бацили су толико велики број пројектила, да су на многим местима одбране од бодљикаве жице престале да буду брана, тако да то чак нису приметили ни непријатељевии војници, који су требали да секу жице и кад су се приближили жицама, били су формално кошени нашим митраљезима.

Париз. — Битка се прекјуче увече наставила са огорчењем и у

ФЕЛТОН

ДРАГОЉУБ Н. ДИМИТРИЈЕВИЋ:

ИЗ ПРОШЛИХ ДАНА

— Слика —

Једне безанијске двоколице са укошкане две жуте, мршаве кравнице, које држи осмогодишњи дечко, натоварене неким спаваћим стварима. С једне стране о ступац обешен један, на неколико места улубљен бакарач, а с друге обешено сито. На стварима седи мршава и болесна жена, огрнута губерром, држећи на руци детенце, можда не више од три до четири недеље. Двоколице су на самој ивици шанца напуњеног прљавом кишницом и глибовитом жутом иловачом. Туда се прогурала један аутомобил са рањеним официрима. Кравнице се попла-

шише, гурнуше напред, један се точак сурва у шанца а други се издиже, те жена с дететом и стварима нађе се под њима у оној прљавој води. Дечко одмах искошља кравнице, многи брзо искошљаше, дохватише двоколице и изнесе у ниву. Извукше већ полумртву жену која силно дрхташе, чврсто прибијајући детенце уз своје мокре и голеле груди, и не могући ни речи прозборити.

— Ето, то је ужас, шанух ономе што је мало час на Ивана дефинисао ужас. Он ме у знак одговора само стеже за руку а две крупне сузе скотрљаше му се низ јагодице.

— Овако се и моји муче, једва изговори.

Дечко укошква кравнице. Поврх ствари опет седи она жена, само сада огрнута мокрим губерром. Дечко гледа у њу, дрхти и плаче. Она више нема суза. Њене су очи суве, поглед уочен и мутан и само по цвототању зуба осећа се живот...

Стигосмо на Ставе. Једна кафана, општинска судница, општински кош, десетину кућа, на потока, два дрвена моста на размаку од педесет метара, узана улица, неколико топола — и то су Ставе. Ту треба да преноћимо. Ту треба да преноћи она силна безанија и комора. Киша све јача, и све несноснија. Ветар је снажни и немилосрдно натерује ња људе и стоку, као да зна да нигде заклона нема. Све хладније.

Заустависмо се. Сваки хукну и погледа у натмурено небо, као да отуда ишчекиваше бар ту милост, да киша престане.

Силом отворих кафанска врата и завирих. Из кафане суну тоња и снажно ме лупи по лицу. Уетурих главу и затворих врата. Кафана пуна као кутија. Писка дече и жена зуји ми кроз уши. Утекох судници. Али тамо ни врата нисам могао отворити. Пула. Стадох под стреху. Један војник носи замотано детенце и почиње да прича и ако га ништа не питам, да га је нашао у потоку, па му било жао и донео га судници. Дете не плаче и ако је било распоријено. Једном ручицом млаћара а другу стегло у песницу и њежно је сиса.

Ја се прекрстих, јер још два војника ношаху по јед-

но дете. Колико ли ће их бити до Ваљева! Јадне мајке! Какве ли су то муке биле, које су их нагнале да срце срца свога баце.

Неким чудом председник изађе из суднице. Обрадовах се: председник Радојица је мој школски друг. Запитах га за конач, али он само рашири руке, не говорећи ништа. Разумедох. Куражно ишах из разграђеног дворишта и реших се да одшетах ноћ.

Киша све јача, ветар све хладнији, пуцњава не престаје, безанија све више пристиже. Свирина и страшна ноћ.

Пођох лагано потоку. Кола закрчила мост, те прегазим.

С леве стране моста, под једним орахом, један војник копа нешто. Инстинктивно пођем тамо. Рака готова. Иза ораха стоје

двоколице са жутом кравницама, а пред њима дечко дрхти и силно плаче. Његову мајку заједно са дететом спуштају у плитку раку и калавом земљом затрпавају му за свагда највеће и најдрагоценије благо. — Ужас, рекох сам себи. Тада сам први пут омрзао живот.

САОПШТЕЊА

Божа Богатовић п. наредник бол. чете п. бр. 216. моли сваког ко би ма шта знао за мога ујака Љубомира Симонића, учит. да ме извести на горњу адресу, наша ћу бити благодаран.

Михаило Богојевић инвалид, моли да му се јави на адресу: Basses Pyrenées rue Roumont-Plante France бр. 11 ова лица: регрут Глазгорје Илија из Арнајера и наред. Милутин Радовановић из Јунковаца.

у пркос својих контраналада, непријатељ није успео да истера француске трупе из села која су оне прекјуче заузеле.

Француске трупе, допуњујући своје успехе у огорченој борби, заузеле су Моншел пред Леси де Роај. Развила се страшна борба, али сви непријатељеви напади на ово место разбили су се о нечувени отпор француских трупа.

Према исказима заробљеника и према броју лешева нађених на овом делу бојног поља и у области Мондидиеа, потврђује се, да су немачки губитци крајње тешки а без резултата. Северно од Мондидиеа француско енглеске трупе победоносно задржавају непријатеља на линији Авра пред Невалом, Сир Бернаром, Мезиером, Маркалком и Хамелом.

Примећене су колоне непријатељске пешадије и комора у покрету на

пути Лаон да Фер и напала их је француска тешка артиљерија и све је растерала.

Лондон. — Рајтеров кореспондент Пери Робинзон јавља: У пркос страшнога удара, прва борбена линија енглеска тукла се величанствено, задржавајући потпуно напад на великој линији фронта а нарочито око замка Лувервал и у околини Бурси, где су масе непријатељеви уништани ватром наших митраљеза, док мало даље на западу, у околини Фрекиера, непријатељев напад претрпео је потпун пораз. Пред вече је наша линија била нетакнута, под заштитом ноћи ми смо се повукли, да би исправили нашу линију с нашим левим крилом. На целом фронту и ако смо се повукли држимо се чврсто, и нема ни најмањег знака о пробијању фронта, нити поновног предузимања маневарских операција. Наше снаге које је непријатељ напао биле су релативно мале, а губитци непријатељеви су у односу на наше огромни.

по 4000 марака, које смо ми одмах променили у грчке новчанице!!

Каламарис прича затим о путовању сумареном. Интересантно је забележити, да се у погледу мисије, поверене им од Папаригопулоса у име бившег краља, потпуно слажу искази ове двојице официра. Разлика у њиховом исказу је ова: Хаџопулос излаже у детаљима циљ мисије то јест да изврше шпијунажу, док Каламарис ограничује свој задатак на предају писма, о којем Хаџопулос није ништа изјавио.

Правда сада има да утврди, који је од два исказа истакнутији. Нисам хтео — каже Веницелос — да ни најмање утичем на рад Правде, која ће кроз три или четири дана рећи своју.

Што могу да потврдим, то је, да писмо, о коме је реч, није дошло у краљеве руке. Ми смо у више махова тражили од Каламариса, да нам преда то писмо, али он је одбио и одговорио: «Колико то буде зависило од мене, ја би пре волео да ми се глава одсече, него ли да предам писмо».

ЈЕДНА ШПИЈУНСКА АФЕРА

И «Ово су упуства, која сам је дао Папаригопулос не у своје име већ у име краља Константина, и дао сам је свакоме 4.000 марака. Издати су нам пасоши и препорука за једног официра у Бечу. У Бечу смо отишли у немачко посланство и ту смо остали 24 часа, затим смо отишли у вилу Инсилантијеву и ту смо остали 14 часова. Одатле смо се вратили у Бон, примили од посланства нове пасоше и отпутовали смо у Пул, где нас је на станици дочекао један немачки официр. После 24 сата боравка на једном путничком пароброду, укрцали смо се на један сумарен. Сумарен је путовао 24 сата, не спуштајући се под воду. После 4 дана путовања стигли смо у Кипарију. На један и по километар од обале сумарен се спустио под воду. Ми смо узели један чамац и један морнар нас је довео до обале.»

пулоса до њиховог првог разговора са Папаригопулосом.) После подне тога дана, кад смо први пут разговарали са Папаригопулосом, позове ме Папаригопулос преко Коциса и ја отидем сам к њему. Он ми је предао 4 листа хартије, скоро прозирне, која је мало краћа и ужа од хартије са државним логотипом и која је изгледала потпуно нова и још као влажна. Рекао ми је, да ове листове својом руком морам предати краљу Александру и означио ми је официре, који би ме могли довести до краља а ти официри су: Агамењос Палис, Ксенофон Стратигос Андре Калинеки, Панагас, Ексадактилос и Антоније Палис. Препоручио ми је опсолутну обазривост и кавао ми, да у случају опасности морам уништити писмо и затражио је моју војничку реч.

Услед овог исказа и признања Хаџопулоса, поново је саслушан поручник Каламарис, коме је при поновном саслушању речено да се његовим првим исказима не може веровати, пошто је Хаџопулос признао циљ њихове мисије и начин, како су у Грчку дошли.

Ја сам му приметио да би корисно било, да ја знам садржај писма, да би у случају уништења писма могао живом речи доставити садржај, и додао сам, да би било потребно да и Хаџопулос зна за писмо како би у случају моје смрти могао доставити писмо.

Ово ново саслушање било је 28 фебруара.

Што се тиче прве моје примедбе, Папаригопулос ми је одговорио, да у самом мом интересу нема смисла да знам садржај писма, а и иначе да нема овлашћења да ми га саопшти. Што се пак тиче друге примедбе, рекао ми је, да ће дати Хаџопулосу потребне инструкције. Завста за време другог разговора, кад је био присутан и Хаџопулос, Папаригопулос нам је препоручио, да уништимо листове, ако један од нас умре, у ком случају онај који преживи наћи ће листове у џепу свога мртвог друга.

Испедник је саопштио Каламарису признања Хаџопулосова и упитао га, да ли остаје и даље при своме првом исказу. Каламарис је тада изјавио следеће:

«Везан својом часном речу, у први мах нисам хтео рећи истину, али кад је мој друг потпоручник Хаџопулос то урадио, ја са своје стране изјављујем ово: Овај лезак Каламарисов и дејстван је са исказом Хаџопулоса до њиховог првог разговора са Папаригопулосом.)

ЗВАНИЧНИ ИЗВЕШТАЈИ

ФРАНЦУСКИ КОМИНИКЕ

23 сата. — На фронту Оазе борба се осетно утишала у току дана. Офанзивна активност Немаца манифестовала се у локалним нападима на неким тачкама нашега фронта, које су свакога дана све јаче доласком наших појачања. Сви ови напади одбијени су са осетним губицима по непријатеља.

Препади непријатељеви на француске положаје у пределу Бадонвилер, у шуми Пароа и јужно од Сепоа потпуно су пропали.

ЕНГЛЕСКИ КОМИНИКЕ

Јуче после подне и у вече непријатељ је поново жестоко нападао на разним тачкама дуж бојног фронта северно од Соме. Наше су трупе задржале своје положаје и на неким местима

Москва. — «Вест» јавља: Јуче је амбасадор Данске јавио у сару за спољне послове Јофу, да дипломатске мисије савезника, које се налазе у Финској, желе да се врате у Русију.

Јоф је наредио, да се један специјалан воз стави на расположење дипломатском корпусу Савезника.

ИТАЛИЈАНСКИ ФРОНТ

Париз. — Према последњим депешама из Рима, умножављу се знаци скоре офанзиве на италијанском фронту. «Кориере д'Италија» јавља да је аустријска врховна команда наредила евакуацију цивилног становништва из округа Удине и Ђивидале, као и Белун. Нове аустријске дивизије дошле су на фронт.

Трупе енглеско-француске учествоваће у операцијама на италијанском фронту. Седница Ратног Савета одржана је у Риму.

Дневне Вести

ПРИВАТНИ ИСПИТИ

У нашој гимназији сутруну, приватни испити биће 22 марта. Они који желе да тај испит полажу, морају се обратити директој у гимназије до 18 марта, са доказима шта су свршили.

АТИНСКА АФЕРА

Јуче је у Атини почео процес против она два официра из Герлица, који су оптужени за шпијунажу.

Између сведока у процесу био је јуче на реду генерал Палис, бивши маршал двора краља Константина. Због његовог надутог држања и због двосмислених изјава овај је сведок у самој седници ухапшен.

Наше трупе, пошто су целог дана одржале своју линију упркос непријатељевих поновних напада са бројно надмоћнијим снагама, повукле су се на кратко одстојање од својих истакнутих положаја.

Доцније. — Изузимајући локалне борбе на разним тачкама, непријатељ није продужио своје нападе данас, северно од Соме. Јужно од Соме јаки непријатељски напади развили су се јутрос у околини Мезиера и Демиена. Борба ће продужавати и даље на овом сектору.

Према документима,

који су нађени код заробљеника, јучерашњи напад немачки на Скарпи имао је као објектив заузимање гребена Вими и Араса. Овај напад извршен је са најмање шест дивизија у првој борбеној линији и четири дивизије које су припомагале јуришу. С обзиром на снагу која је извршила напад, исход борбе имао је као резултат озбиљан пораз непријатељев.

У огорченим борбама више на југу између Боара и Сера, више од 11 дивизија немачких је нападало, које су имале исти успех као и у нападу на Скарпи.

НАЈНОВИЈЕ ВЕСТИ

Атина. — Агенција «Веник» саопштава да су бољшевичке трупе истерале Немце и поново освојиле Одесу после крваве борбе.

Париз. — Најновије вести из Русије, потврђују руску реакцију против Немачке. Немци због тешкоћа у Украјини, одложили су напредовање ка Петрограду. Већ неколико дана не помиње се Лењиново име. Мисли се да ће он пре контрареволуције побећи у Немачку. Американска штампа без резерве јавља да је Керенски приспео у Кристијанију.

Париз. — Телеграми из Кине јављају, да су се сви козаци придружили Семенову.

Лондон. — «Манчестер Гвардиан» каже, да је најкритичнији моменат прошао и да хладнокрвно треба чекати коначни резултат.

Москва. — По наредби бољшевичке владе сви способни грађани позвани су у војску. Официри су сви позвани да реорганизују војску. Трупе Совјета концентришу се у области Барбача, где стижу и Украјинци.

Лондон. — Из Петрограда: Московски грађани предвиђају сеобу владе из Москве у Новгород.

Петроград. — Преговори између кавкаске владе и турске врховне команде о миру прекинути су због претераних турских захтева.

Париз. — «Еко де Пари» предвиђа да ће се за два или три дана развити нова битка. Савезници ће се ангажовати под условима нарочито повољним за себе. Они су потпуно хладнокрвни и имају потпуно поуздање у исход коначне борбе.

Лондон. — Из Амстердама: При експлозији на станици у Лаврењиеу код Мона, о којој смо већ јавили, отишло је у ваздух 500 немачких вагона муниције.

Париз. — Једна висиока војничка америчка личност изјавила је, чим немачка офанзива буде потпуно заустављена, Савезници ће предузети општу контраофанзиву.

Париз. — Председник г. Поенкаре, г. г. Клемансо и Лушер вратили су се са фронта. Њихови утицаји су више него задовољавајући. Председник владе је изјавио да је потпора француских трупа била врло ефикасна. Последње вести потврђују ову декларацију. Јачина непријатељеве офанзиве осетно је ослабила. Ако непријатељев напад траје само још 48 часова, његов пораз биће потпун.

Лондон. — Амерички министар војни Бекер стигао је овде, долазећи из Француске.

Лондон. — «Морнинг Пост» пише: Чињеница, из које се да веровати, да је непријатељ исцрпио своје резерве, јесте, да су његове армије на западном фронту у покрету. Тако је непријатељ на фронт садашње битке довукао као појачања 10 дивизија са фландриског фронта, 4 са лоренског и 1 са сектора ланса.

Лондон. — Дописник немачке штампе Шерман описујући садашњу битку на западном фронту каже, да се друга савезничка линија упорно брани.

Париз. — Војни критичар «Тана» каже: Упркос огромног непријатељског напора, који је бацио на кланицу 100 дивизија против нашег фронта, одржана је потпуна веза између Енглеза и Француза.

МАЛИ ОГЛАСИ

Српско Трг. Друштво.
Улица Александра Великог број 7, обавља све банкарске, трговачке и транспортне послове. Препоручује нашем свету, да се користи услугама ове новчане установе за све своје послове. Врши на својој благајни размену свих новчаних монета по повољним дневним курсевима. 10—10